

Utrikesdepartementet

Styrelsen för internationellt
utvecklingssamarbete (Sida)

105 25 STOCKHOLM

Strategi för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet 2012-2014

1 bilaga

Ärendet

I regeringens policy för demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter inom svenskt utvecklingssamarbete 2010-2014, *Förändring för Frihet* (UF2009/33076/UP), anger regeringen tre prioriterade fokusområden: medborgerliga och politiska rättigheter, demokratins och rättsstatens institutioner och procedurer samt demokratiseringens aktörer. I enlighet med policyn beslutade regeringen 2009 om en strategi för särskilda insatser för demokratisering och mänskliga rättigheter för perioden 2009-2011. I budgetpropositionen för 2012 uttalar regeringen att de särskilda insatserna för demokratisering och yttrandefrihet ska fortsätta och öka ytterligare. Ett förslag till ny strategi för ändamålet har utarbetats.

Strategin avser åren 2012-2014 och omfattar länder som kvalificerar för finansiering via utvecklingssamarbetet.

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att fastställa en strategi för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet 2012-2014, i enlighet med *bilagan*. Regeringen uppdrar åt Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) att ansvara för genomförandet av strategin.

På regeringens vägnar

Gunilla Carlsson

Karin Seydlitz

Promemoria

2012-03-29

Strategi för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet 2012-2014

Sammanfattning

Denna strategi styr Sidas genomförande vad gäller särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet i utvecklingssamarbetet. Strategin syftar till att stärka förändringsaktörer, huvudsakligen individer och aktörer i civila samhället, som verkar för demokratisering och yttrandefrihet. Genom strategin kompletterar och stärker regeringen sitt övriga arbete för demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter.

Verksamheten ska bestå av såväl planerad långsiktig verksamhet som skyndsamma insatser för att bistå förändringsaktörer som arbetar för demokratisering och yttrandefrihet. Informations- och kommunikationsteknologi (ICT) som verktyg för demokratisering och yttrandefrihet ökar i betydelse. Insatserna på detta område ska förstärkas i strategins genomförande i jämförelse med föregående periods strategi.

Sida disponerar 215 miljoner kronor under år 2012 för strategins genomförande. Volymen för kommande år fastställs i samband med beslut om Sidas regleringsbrev för respektive år.

1. Inledning

Sverige ska, såsom betonas i regeringens skrivelse till riksdagen om Sveriges politik för global utveckling (skr. 2007/08:89, bet. 2007/08:UU5, rskr. 2007/08:252) stå upp för de kvinnor och män som riskerar livet för sina åsikters skull. Varje individ ska, ensam eller tillsammans med andra, fritt kunna uttrycka sin åsikt och kunna ta emot och sprida information och tankar. Detta är en grundläggande frihet och en förutsättning för att kunna bekämpa alla former av förtryck. Yttrandefriheten stärker också människors möjligheter att påverka sina egna liv och att bidra till en demokratisk samhällsutveckling.

I regeringens policy för demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter inom svenskt utvecklingssamarbete 2010-2014, *Förändring för Frihet* (UF2009/33076/UP), anger regeringen tre prioriterade fokusområden: medborgerliga och politiska rättigheter, demokratins och

rättsstatens institutioner och procedurer samt demokratiseringens aktörer.

Sveriges demokratistöd syftar till att skapa förutsättningar för kvinnor och män att hävda och aktivt utöva sina politiska och medborgerliga rättigheter och därigenom öka inflytandet över sina levnadsvillkor. Sverige agerar kraftfullt internationellt, inom bland annat EU och FN och i direkt dialog med samarbetsländerna, för att bekämpa alla former av förtryck.

Erfarenheter av tidigare framgångsrika och nu pågående demokratiseringsprocesser visar att förändringsaktörer, bl.a. inom det civila samhället, är centrala i arbetet för demokratisering och ökad yttrandefrihet.

Regeringen anser att stater har både en rätt och en skyldighet att påtala och kritisera kränkningar av mänskliga rättigheter och därmed ett moraliskt ansvar att stödja individer, grupper och organisationer som utsätts för stora risker i arbetet för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.

Mot denna bakgrund fortsätter regeringen stödet till förändringsaktörer för demokratisering och yttrandefrihet. Regeringens särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet kompletterar och stärker regeringens övriga utvecklingssamarbete för demokratisk utveckling, mänskliga rättigheter och utveckling av rättsstaten. Den omfattar enskilda individer, grupper, civilsamhällesorganisationer och andra relevanta aktörer, på såväl lokal som nationell, regional och global nivå och ska uppmärksamma hot mot demokrati och yttrandefrihet och inskränkningar i människors fri- och rättigheter inklusive religionsfrihet som är centralt i ett öppet demokratiskt samhälle.

Strategin styr Sidas genomförande vad gäller särskilda insatser demokratisering och yttrandefrihet. Strategin gäller för perioden 2012-2014.

2. Mål

Målet med insatserna är stärkta förutsättningar för förändringsaktörer att arbeta för ökad demokratisering och yttrandefrihet. Verksamheten ska bidra till att minska olika former av utsatthet och förtryck.

3. Verksamhetens inriktning, principer för urval av insatser och kanaler

Inriktning

Verksamheten ska inriktas på förändringsaktörer som verkar för demokratisering och yttrandefrihet i länder där sådana rättigheter hotas och som kvalificerar för finansiering via utvecklingssamarbetet. Stödet ska gå dels till långsiktig och strategisk verksamhet för att stärka

demokratisk utveckling och yttrandefrihet, dels till skyndsamma insatser för att bistå individer och aktörer i det civila samhället.

Verksamheten ska bidra till ökad möjlighet för förändringsaktörer att sprida och erhålla information och ge uttryck för sina åsikter. Dessa aktörer ska beredas möjlighet att arbeta för pluralism och åsiktsfrihet för att bana väg för ett demokratiskt, transparent beslutsfattande och förändringar i lagstiftning m.m. som begränsar förenings- och församlingsfrihet, religionsfrihet, pressfrihet, tillgång till internet, rättvis prövning inför domstol och rätten till försvar inför domstol och i övrigt inskränker medborgerliga fri- och rättigheter.

Stöd ska huvudsakligen gå till enskilda individer, grupper, eller civilsamhällesorganisationer, däribland försvarare av mänskliga rättigheter, fackföreningar, journalister, politiskt aktiva och partianknutna organisationer, aktörer inom kulturlivet, forskare, kvinnorrättsgrupper, religiösa sammanslutningar samt ungdomsföreningar och andra relevanta aktörer som arbetar för ökad demokratisering och yttrandefrihet.

Med syfte att stärka användningen av informations- och kommunikationsteknologi (ICT) i biståndet, ska insatser för användning av ICT i frihetens tjänst prioriteras. Det ska vara möjligt att stödja innovativa metoder och aktörer på området.

Baserat på svensk erfarenhet på området ska kulturskapande grupperingars arbete för demokratisering och yttrandefrihet möjliggöras.

Stöd ska kunna ges till demokrati och MR-försvarens verksamhet, i de fall dessa tvingats i exil, t.ex. fristadsförfattare. Även exilbaserade organisationer kan stödjas om deras verksamhet syftar till att stärka förändringsaktörer i hemlandet.

Stöd ska även kunna gå till fria, oberoende och professionella medier, dels genom att tillvarata svensk kompetens inom området, dels genom insatser tillsammans med andra internationella och nationella aktörer.

Stödet som ges ska bl.a. kunna användas för kostnader som avser informationsspridning, kampanjer, utbildning, rättslig aktivism, kapacitetsbyggande m.m. och omfatta exempelvis kontorskostnader, resor, mötesverksamhet, Internet och mobiltelefoni.

Urval av insatser och kanaler

Vid bedömningen av insatser ska utgångspunkten vara huruvida insatserna bidrar till uppfyllelse av strategins grundläggande mål och till att stödet i sin helhet får bredd i fråga om geografisk och tematisk inriktning liksom i fråga om fördelning på olika kategorier av förändringsaktörer.

Stöd ska kunna förmedlas genom nationella, regionala och globala kanaler.

Utlandsmyndigheter ska kunna bereda och förmedla delar av stödet. Det ska finnas finansiell beredskap för skyndsamma insatser kontinuerligt under hela strategiperioden.

Givet frågornas ofta politiska känslighet och individers och organisationers utsatta situationer i svåra miljöer kan stöd till insatser inom ramen för strategin också innebära ett ökat risktagande. Vid urval av insatser och kanaler ska en riskbedömning göras och i bedömningsunderlaget bör det framgå varför Sida trots hög risk väljer att stödja vald insats.

Särskilda ansträngningar ska göras för att informera om den verksamhet denna strategi omfattar, särskilt i syfte att nå nya förändringsaktörer. Vid kommunikation rörande strategins genomförande ska hänsyn tas till den risk som kommunikationen kan utsätta enskilda individer för.

4. Samråd och volym

Sida ska i samråd med Utrikesdepartementet utforma riktlinjer för hanteringen av stödet som säkerställer en snabb och effektiv handläggning. Sida ska för information regelbundet delge UD listor över pågående och avslutade insatser.

Samråd mellan UD och Sida om strategins genomförande ska äga rum minst två gånger per år. Vid dessa samråd ska redogöras för genomförda, pågående samt planerade insatser. Frågor av mer övergripande eller strategisk karaktär ska lyftas vid behov.

Vid beslut om insatser som rör känsliga och föränderliga politiska processer ska Sida samråda med Utrikesdepartementet.

Sida disponerar 215 miljoner kronor år 2012 för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet. Volymen för efterföljande år fastställs i samband med beslut om Sidas regleringsbrev för respektive år.

5. Uppföljning

Som underlag för ett av årets samråd ska en strategirapport utarbetas. Strategirapporten ska redovisa resultat och analys av den verksamhet Sverige stödjer. Rapporten ska omfatta bedömningar av verksamheten, tematiska och geografiska utfall samt stöd genom olika slags förändringsaktörer. Eventuella problem med genomförandet av strategin ska lyftas fram.

Givet typen av insatser som får stöd, ofta i svåra miljöer och utsatta situationer bör resultatredovisningen anpassas till insatsernas natur. Resultatanspråket på insatserna i denna strategi är därmed delvis av annat slag än i det bredare utvecklingssamarbetet. Kvalitativa bedömningsmetoder bör användas för att analysera resultat. Ett resonemang bör föras kring hur resultaten av insatserna har bidragit till strategins mål.

Strategirapporten ska tjäna som ett underlag för regeringens ställningstagande rörande volym m.m. för fortsatt stöd.